

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Examen Confessariorum Repetitum

Schoonaerts, Gregor

Coloniæ Agrippinæ

VD18 14542323-001

Tractatus. De Actibus humanis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41226

TRACTATUS

DE

ACTIBUS HUMANIS.

CAPUT PRIMUM.

*De Actu Humano, Voluntario,
& Involuntario.*

Actus humanus, qui suam
sortitur bonitatem ab objecto,
circumstantiis, & fine, ex D.
Thoma 1. 2. q. 1. a. 1. in corp.
trifariam defini potest. 1. Actio
propria homini, quatenus homo
est. 2. Actio cujus homo est Dominus. 3. Actio
que procedit à voluntate hominis deliberata: Siqui-
dem Actio humana dicitur propria homini, qua-
tenus homo est, ejusque dominio subest, quia
proprium est homini agere ex voluntate delibe-
rata, & eo ipso, quo deliberatè agit, Actio est
in ejus potestate & dominio.

Differt ab actione hominis, quòd quidquid
ab homine fit, sit actio hominis, etiamsi fiat sine
voluntate deliberata, non tamen actio humana.
Sic motus primo - primi omnem rationis advet-

A

ten-

2 TRACTATUS DE ACTIBUS HUMANIS.

tentiam prævolantes, &c. actiones quidem hominis sunt, humanæ dici non possunt, quia non sunt hominis, quatenus homo est.

PETES I. Quotuplex esse reperitur in actu humano?

RESP. Duplex, scilicet *esse natura*, seu physicum, & *esse morale*, sive moralitas.

2. Quid est *esse physicum* actûs humani?

ꝛ. Est ipsa physica entitas actionis.

3. Quid est *morale*, sive *moralitas*?

ꝛ. Est habitudo actionis humanæ ad rectam rationem, quatenus regulis illius substat, & ab eis mensuratur, tanquam aliquid conforme, vel difforme.

4. Quotuplex est actionis *moralitas*?

ꝛ. Duplex: una *objectiva*, altera *formalis*, seu *exercitii*. Moralitas *objectiva* merè se tenet ex parte actûs, & petitur à solo objecto actûs secundùm se considerati, absque ullo ordine, aut respectu ad operantem. Hæc moralitas reperitur in actibus minimè liberis, cujuscmodi sunt motus concupiscentiæ indeliberati, qui, licèt defectu libertatis in peccatum imputari non valeant, secundùm se tamen moraliter mali sunt, moralitate scilicet *objectiva*, quia ex objecto sunt difformes rectæ rationi.

Moralitas *formalis*, seu *exercitii* est illa, quæ dicit ordinem ad operantem, & consistit in habitudine agentis ad rectam rationem, quatenus conformiter, vel difformiter ad illam operatur, unde requirit libertatem in operante.

s. Quæ

5. Quæ est regula actûs humani?

R. Regula illius est *recta ratio*, seu potius lex æterna.

6. Quotupliciter potest actio humana considerari?

R. Dupliciter, secundùm suam *speciem*, & secundùm *individuum*. Consideratur secundùm *speciem*, quando nudè attenditur objectum actionis, abstrahendo à circumstantiis, in quibus exercetur, vel exerceri deberet.

Consideratur secundùm *individuum*, quando considerantur omnes circumstantiæ, in quibus hîc & nunc exercetur. Secundùm *speciem* multas reperies indifferentes, nullam in individuo.

7. Quid est voluntarium?

R. *Quod procedit à principio intrinseco cum cognitione finis*. Voluntarium aliud est perfectum, imperfectum aliud; perfectum est, *quod procedit à voluntate cum perfecta cognitione finis*. Imperfectum, *quod procedit à voluntate cum imperfecta cognitione finis*.

Perfecta cognitio finis consistit in eo, quando non solùm apprehenditur res, quæ finis est, sed etiam cognoscitur ratio finis, & proportio mediorum ad finem; imperfecta verò cognitio finis in hoc consistit, quando quidem cognoscitur res, quæ finis est, sed non sub ratione finis.

8. Quomodo dividitur voluntarium?

R. Aliud est directum, indirectum aliud. Directum est, *quod procedit à voluntate expresso*

4 TRACTATUS DE ACTIBUS HUMANIS.

actu id volente. Directè vult mortem inimici, qui in eum finem vulnus lethale ipsi infligit &c. Indirectum est, *quod licèt non procedat expresso actu id volente, moraliter tamen loquendo, seu attentis circumstantiis omnibus, prudenti hominum iudicio censetur à voluntate procedere, idcirco illi etiam imputatur.* Sic pollutio respectu ebrii scientis se esse in ebrietate lubricum, & pronum ad actus venereos, est indirectè voluntaria. Sic omnia juramèta lusoribus, qui &c.

Quæ *directè* voluntaria sunt, dicuntur voluntaria *in se, expressè, & formaliter*; quæ autem indirectè tantùm, dicuntur voluntaria *in causa, implicite, virtualiter, interpretativè.*

9. An voluntarium coincidat cum volito?

R. Neg. Ut sit voluntarium, debet à voluntate procedere; ut sit volitum, sufficit quòd voluntas sibi in eo complaceat. Sic quòd Deus conglorificetur à Sanctis, mihi est volitum, non voluntarium.

10. An possit dari voluntarium expressè nolitum?

R. Affirm. Si agatur de *nolito* ineffaciter, ut est projectio mercium in mare metu naufragii &c.

Dictum est, *si agatur de nolito ineffaciter*; quia voluntas non potest simul idem velle efficaciter, & nolle efficaciter.

11. An quotiescunque actio secundùm se licita duos habet effectus, unum bonum, & alterum malum, possit quis actionem semper licite ponere, intendendo effectum bonum, & permissivè se habendo ad malum?

R. Neg.

R. Neg. Non enim propter quodcumque bonum permitti potest quodcumque malum.

12. Quando igitur effectus ex causa positiva factus est voluntarius?

R. Effectus malus ex positiva actione profluens est indirectè voluntarius, nisi justam & urgentem habeamus causam actionem illam ponendi. Hinc Petrus advertens se pati pollutionem nocturnam, dum vesperi abundanter vinum bibit, aut calidis vescitur cibis, tenetur ab illis abstinere, si cibum alium, potumve in promptu habeat. Ut tamen effectus imputetur in culpam, necesse est, sit prævisus, aut prævideri possit, & debeat.

Si justam & urgentem quis habeat causam actionem ponendi, cui effectus malus prævidetur annexus, non imputatur in culpam. Sic medici causâ medendi quaslibet corporis visitant partes. Sic Confessarii muliercularum excipiunt confessiones, licèt ex declaratione peccati venerèi rebellionem patiantur carnis; cavendum tamen, ne effectus ille per curiosas interrogationes &c. intendatur.

Colligat prudens Confessarius, cur motus carnis inordinati, quos juvenes & adolescentulæ patiuntur ex lectione historiarum lubricarum, sint peccata. Talibus addictos non absolvat Confessarius, nisi seriò proponant causam tollere.

13. Quid est involuntarium?

R. Est omne id, cui deest aliquid ex requisitis ad

6 TRACTATUS DE ACTIBUS HUMANIS.

rationem voluntarii. Dupliciter sumitur involuntarium: *simpliciter, & secundum quid.* Involuntarium simpliciter est, *quod omnibus consideratis est nolitum.* Sic abductio furis ad carcerem &c. involuntarium secundum quid est, *quod voluntas quidem vult, sed non vellet, si circumstantie quedam amoverentur.* Sic quando quis metu naufragii projicit merces in mare, projectio ista simpliciter est voluntaria, involuntaria tamen secundum quid, nollet enim eas abjicere, si metus naufragii abesset.

14. Quid est violentum?

R. Violentum est, *quod non fit à patiente, sed ab agente extrinseco contra inclinationem patientis, & cum renitentia efficaci ejusdem.* Hinc stuprum non censetur Virgini violentè illatum, si stupratorem clamoribus à se depellere potest. Erit tamen violentum, si non possit evadere, nisi ipsum occidendo.

Regulæ dignoscendi causam justam, propter quam possit poni actio, ex qua prævidetur secuturus effectus malus.

UT causa sit justa, & sufficiens ponendi actionem, requiritur 1. Ut actio secundum se licita sit, & honesta. Postea consideranda venit utilitas ex actione proveniens, an major, an minor, quàm malum quod timetur. 2. An certò effectus malus sequetur, an probabiliter tantum. 3. An certior sit utilitas, incertius malum, aut contra.

trà. 4. An agens speciali obligatione teneatur fructum actionis procurare, vel effectum malum arcere. 5. An utilitas actionis sine periculo illius effectûs mali nequeat aliâ viâ comparari. 6. Attendendus est modus, quo actio secundùm se bona influat in effectum malum, an directè, & ratione sui, an tantùm indirectè. Sincerè & accuratè consulenda hîc rationis super nos signatæ regula, imploranda ardentè Spiritûs S. unctio, præcipuè in Confessariis, quia si sentiant periculum consensûs &c. nisi speciali obligatione teneantur, ab audiendis similibus abstinere debent; sicut certò abstinendum est illis, qui postquam adhibuerint media notabili tempore, & tamen deprehendant se consentire in malum occasione confessionum auditarum. Ex hac doctrina maximi momenti derivantur consecutaria.

1. Prægnantibus incumbere magnam & specialem obligationem cavendi à perturbationibus animæ & corporis, quæ periculum creare possunt abortûs ob periculum summi mali, sive damnationis æternæ.

2. Majorem commoditatem hujus vel illius sitûs corporis in lecto non sufficere ad hoc, ut pollutio ex tali situ consecuta, non censeatur interpretativè voluntaria, dum alio situ absque magna difficultate quis dormire potest.

3. Puellis & fœminis indirectè voluntaria scandala, propter quæ pusilli ex fragilitate labuntur, vel ex intuitu nuditatis, vel immoderati earum ornatûs, quo & naturalem venustatem ni-

8 TRACTATUS DE ACTIBUS HUMANIS.

miùm exponunt, & extraneam superaddunt. Suam igitur vanitatem, ad inventitiamque, & naturalem venustatem, vel etiam nuditatem nimium exponendo, verè tentant puillos, suisque illis illecebris laqueum parant animabus ipsorum, ita ut illis applicari possit illud Isaïæ 24. *Laqueus juvenum omnes vos.* Proinde Illustriss. & Reverendiss. Antverpiensium Episcopus D. Ferdinandus præcipit omnibus sui districtus concionatoribus in sua ordinatione 24. Julii anni 1683. ut sine intermissione & personarum exceptione contra hunc abusum declamarent, præcipit omnibus Confessariis, quòd si quasdam fœminas in sede confessionali deprehenderent indecenter ornatas, graviter redarguerent, & si emendationem non viderent, tales taliter persistentes non amplius ad reconciliationis beneficium admitterent.

4. Ecclesiasticis distractiones in Horis, & tremendo Missæ sacrificio, sæcularibus mentis evagationes in Sacro obligante in causa esse voluntarias, dum vel ad orandum mentem non præparant, vel inutilibus conversationibus, confabulationibus &c. mancipati, orationi se mox accingunt: *Non enim proposuerunt Deum ante conspectum suum.* Pl. 53.

5. Alienam ebrietatem indirectè voluntariam esse cautionibus, qui absque gravi detrimento suo recusare valentes vinum &c. promunt iis, quos vident ebrietati proximos, atque adeò inde inebriandos. Seriò illis invigilet Confessarius.

As-

Audiant quoque caupones illud Apost. ad Rom. 10. *Noli cibo, noli vino, &c. illum perdere, pro quo mortuus est Christus.*

6. Confessariis voluntarium indirectè effusorum pœnitentium in idem peccatum relapsum, si nimis faciles se exhibeant in imperitiendo beneficio absolutionis. Ob indulgentiorem illam praxim, quæ immisericors misericordia jure dicitur, S. Salesio teste, *perit multitudo infinita.* Testeque Bellarmino, *Non esset hodie tanta facilitas peccandi, si non esset tanta facilitas absolvendi.* Rigorem nimium penitens damno. Misericors Samaritanus Sacramentum pœnitentiæ non instituit, ut esset laniena animarum. Viâ mediâ tutissimus ibis. Accipite casus hanc materiam concernentes.

CASUS I.

Persona aliqua, historiarum lubricarum lectioni dedita, de nocte patitur motus inordinatos carnis &c. queritur, an hi indirectè voluntarii, & quid cum tali pœnitente agendum Confessario?

Ad 1. R. Aff. Procedunt ex causa voluntariè, & liberè posita; ergo effectus voluntarii sunt, & liberi.

Ad 2. Confessarius energicè proponat periculum latens, quod pro comperto habere debet pœnitens ex experientia. Inquirat, an in anterioribus confessionibus hujus lectionis malitiam aperuerit, vel apprehenderit: inducat efficaciter ad tollendam effectus mali causam, quòd si post promissa fidem fregerit, non absolvatur, nisi se ipsâ præstiterit.

CASUS II.

Petrus in casu necessitatis à fœneratore mutuum exigit, qui prævidetur non daturus, nisi sub usura, Paulus à sacrilego ministro Sacramentum &c. Inquiritur, an Petrus usura vitio commaculetur, & Paulus sacrilegii crimen committat?

R. Neuter peccati alieni reus est. Uterque utitur jure suo, & respectu pravæ voluntatis habet se permissivè. Idem resolvendum de eo, qui prævidetur juraturus per falsos Deos. Idem de eo, qui pejerabit, &c. juxta axioma enim theologicum: *Effectus malus ex actione positiva secutus non est voluntarius, nec imputabilis in culpam, dum justa est ratio talem actionem ponendi.*

CASUS III.

Honestæ puella ab aliquo juvene perditè amatur, is ex intuitu ipsius sibi sumit occasionem spiritualis ruine, quæritur, an hæc ad domesticum velut carcerem obligetur?

R. Neutiquam: miserrima enim foret humana conditio, si à rationalibus actionibus nos abstinere cogeret aliena malitia, quâ laqueum sibi perditionis quisquam nectit ex actione nostra bona. Ipsa Apostolicum illud usurpet: *Non enim servituti subjectus est frater vel soror in hujusmodi.*

CASUS IV.

Parentes vitia suorum filiorum cognoscunt, & efficaciter non prohibent, Confessarii indulgentius agunt cum suis pœnitentibus, levissima quadam opera pro gravissimis delictis injungendo, & hoc spe
com-

Commodi temporalis, quaeritur, an peccatorum alienorum reddantur participes?

R. Ad utrumque affirmativè. In primis parentes &c. quibus cura suorum filiorum incumbit particulariter in ordine in finem supernaturalem. *Error, cui non resistitur, approbatur; & veritas, cum minimè defenditur, opprimitur.* Cap. error, Dist. 83.

Confessarii etiam alienorum peccatorum efficiuntur participes, teste Trid. sess. 14. cap. 8. & D. Bern. serm. 40. de divers. cap. 8. *Qui, cum emendare possit, negligit, participem se procul dubio constituit.*

CASUS V.

Quidam ex eo, quòd ludant foliis pictis &c. in juramenta & blasphemias &c. prorumpunt; quaeritur, an illis à lusu abstinendum?

R. Verbis S. Francisci Salesii p. 4. cap. 6. *Quandoque vel sola tentatione nos peccati reos constitui, eò quòd eam nobis accersivimus: V. G. scio me lusu ad rabiem concitari, vel blasphemiam. Novi ad ista me lusu tentari. Toties pecco, quoties ludam, omniumque tentationum, quae in lusu contingerent, reatu gravor. Similiter, si quam conversationem noverim tentationem mihi parere, & lapsum, ingrediar tamen voluntariè conversationem illam, omnium tentationum, quibus in ea impetendus sum, reus indubitatè teneor.*

CAPUT II.

De Libertate ad Actum Humanum.

Libertas ut sic, sive essentialis nil est aliud, quam voluntas ex pravia directione rationis spontaneè se movens, & agens.

1. Utrum ad essentiam libertatis pertineat posse peccare?
 - R. Neg. Quia Christus in via liber fuit, & tamen peccare non potuit. *Deus ipse, nunquid quia peccare non potest, ideo liberum arbitrium habere negandus est?* Aug.
2. An ad essentiam libertatis pertineat posse agere & non agere?
 - R. Neg. Unde cum libertate *in genere* simul stat agendi necessitas, quia Christus in terra fuit liber, & simul inpeccabilis. Hæc tamen intellige de libertate *in genere*, prout ab hac vel ista libertate in speciali abstrahit; aliàs siquidem clarum est, neminem posse mereri, vel demereri, nisi per actionem, quæ sit in ejus potestate, & quam ponere possit, & non ponere.
3. Quomodo dividitur libertas in genere?
 - R. *In purè essentialem, & accidentalem. Purè essentialis, juxta S. Prosperum, est rei sibi placitæ spontaneus appetitus. Accidentalis est illa; quæ positis omnibus ad agendum requisitis, potest agere, & non agere.*
4. Quomodo libertas accidentalis aliter vocatur, & quomodo dividitur?

4. Aliter appellatur *libertas contingentia*, & *indifferentia*: & dividi solet in libertatem *contrarietatis*, & *contradictionis*.

Libertas contrarietatis, sive quo ad speciem actus est illa, quæ indifferentiam tribuit ad eligendum alterum ex duobus actibus specie distinctis, V.G. ad amandum, vel odio habendum.

Libertas contradictionis est, quæ potestatem relinquit eligendi alterutrum contradictorium, qualia sunt *agere*, & *non agere*.

5. Quæ libertas requiritur ad merendum, & demerendum?

4. Ad merendum, & demerendum (seclusis extrinsecis) requiritur libertas contradictionis, & non sufficit libertas essentialis. Constat ex Janseniana 3. damnata: *Ad merendum, & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiritur libertas à necessitate, sed sufficit à coactione*. De qua Pontifices Innocentius X. & Alexander VII. sic loquuntur: *Hereticam declaramus, & ut talem damnamus*. Proinde S. Aug. lib. de duabus animabus ita definit peccatum: *Voluntas retinendi, vel consequendi, quod iustitia vetat, & unde liberum est abstinere*.

6. An obdurati gaudeant, urgente præcepto supernaturali, quod sine gratia adimpleri non potest, libertate contradictionis?

4. Admittere omnes quòd vires libertatis in hujusmodi gravioribus peccatoribus multum debilitentur, proinde quòd non gaudeant tam expeditâ libertate, quàm alii, qui continuis

14 TRACTATUS DE ACTIBUS HUMANIS.

nuis peccatis se gratiâ non reddiderunt indignos. An priventur omni gratiâ, dum hîc & nunc est agendum, consule saniores Theologos.

7. An peccent similes peccato formaliter novo, dum prævaricantur præceptum, cujus observantia modò obligat.

8. Aff. Constat ex Apost. ad Rom. 1. cùm dixerat Gentiles Philosophos, qui Deum cognoverant, sed non sicut Deum glorificaverant, evanuisse in cogitationibus suis, addit: *Obscuratum est cor insipiens eorum, ut mutaverint gloriam incorruptibilis DEI in similitudinem imaginis corruptibilis hominis, ac propter hoc traditos à Deo in desideria cordis eorum, in immunditiam. . . . in passiones ignominie, in reprobum sensum, ut faciant ea, que non conveniunt, &c.* Postquam satis ostenderat vires libertatis in iis fractas, accusat tamen eos de novis peccatis, dicens: *Repletos omni iniquitate, malitiâ, fornicatione, avaritiâ, plenos invidiâ &c.* Hunc locum tuba Apostolâ lib. de nat. & grat. cap. 22. ita exponit: *Nec cogitat (Pelagius) prævaricatorem legis quàm dignè deserat lux veritatis, quâ desertus utique fit cecus, & PLUS NECESSE EST, OFFENDAT. . . . An nulla pœna est eorum, de quibus dicit Apostolus, obscuratum est ipsipiens cor eorum? Et tamen per hanc pœnam, id est per cordis cecitatem, que fit deserente luce sapientie, IN PLURA ET GRAVIA collapsi sunt, &c.*

CA.

CAPUT III.

§. I. *De metu, & concupiscentia in ordine ad voluntarium, & involuntarium.*

PET. I. **A**N metus causet involuntarium simpliciter?

R. *Negative: Quod enim ex metu fit, simpliciter est voluntarium, quia omnibus considerata voluntas illud amplectitur; verum sano sensu causat involuntarium secundum quid, eò quod causet actum, qui à parte rei involuntarius est, qualis est projectio mercium in mare.*

2. *An metus gehennæ, & pœnarum infernalium adeo queat esse intensus, ut peccandi voluntatem penitus excludat?*

R. *In Justis, in quibus non præexistit in peccatum affectus, metus hanc potest habere efficaciam. Non enim est in carendo difficultas, si non sit in habendo cupiditas.*

Si sermo sit de peccatoribus, quorum cogitatio non nisi difficulter avellitur à mundi illecebris, hanc efficaciam metui ad ultimum gradum intenso denego. Peccati desiderium non extinguitur, nisi contrario desiderio rectè faciendi, ubi fides per dilectionem operatur. Aug. contra advers. legis cap. 7. Illa autem voluntas peccandi non profluit ex metu secundum se bono, sed ex affectu in peccatū præexistente.

3. *Quid est concupiscentia?*

R. *Est Passio, seu motus appetitus sensitivi, quo ad prosecutionem alicujus rei inclinatur.*

Di-

Dividitur in antecedentem, & consequentem respectu *Operis*, & in antecedentem & consequentem respectu *voluntatis*.

4. Quæ est concupiscentia antecedens, quæ consequens respectu operis?

R. *Antecedens* est, quæ voluntatem inclinat ad agendum, & consequenter est causa operis subsequenter. *Consequens* est, quæ non est causa operis, sed ex illa potius nascitur.

5. Quæ est concupiscentia *antecedens*, quæ *consequens* respectu voluntatis?

R. *Antecedens* est illa, quæ ex sola apprehensione objecti delectabilis oritur in parte sensitiva, absque ulla intellectûs deliberatione, vel consensu voluntatis. *Consequens* respectu voluntatis est, quæ libero voluntatis consensu deliberatè excitatur, vel excitata continuatur.

6. Quomodo se habet *concupiscentia antecedens* respectu operis ad voluntarium?

R. Auget voluntarium, sed minuit liberum. Ratio primæ partis est, quia concupiscentia blandè, fortiterq; voluntatem allicit, & inclinat, ut majori cum conatu, & fervore in objectû feratur.

Ratio 2. partis est, quia *concupiscentia* minuit cognitionem, & prudens iudicium.

7. An concupiscentia subinde minuat voluntariû?

R. Aff. Quando voluntas agit contra inclinationem *concupiscentia*, ut dum *concupiscentia* incitat ad malum, & voluntas interim fertur in bonum; tunc enim concupiscentia facit, ut voluntas in bonum inclinetur languidiùs.

8. Quid

8. Quid dicendum de *concupiscentia consequente* respectu operis ?
9. Illa nec auget, nec minuit *voluntarium*, vel *liberum*; est enim posterior opere voluntario, & libero.
9. An habitus, sive boni, sive mali, item bonæ, vel malæ consuetudines augeant voluntarium?
10. Aff. Quia experientiâ constat, quòd illi habitus efficiant, ut voluntas majori propensione, & conatu intensiori operetur, quia majorem in operando adferunt facilitatem.
- Nec refert, quòd illi habitus diminuunt liberum, quia & ista diminutio libertatis voluntaria est, sicut & ipsi habitus.
10. Quomodo peccat ille, qui *consuetudinem* habet pejerandi, quam se habere advertit, nec conatur exuere?
11. Peccat mortaliter propter occasionem proximam peccati, cui se exponit.
11. An peccatum ex *consuetudine* sit gravius altero, quod non fit ex consuetudine?
12. Aff. Quia *consuetudo* voluntaria signum est animi in malo obfirmati, & consequenter circumstantia ista in confessione est exprimenda.
12. Quid judicandum de eo, qui efficaciter conatur pejerandi consuetudinem contractam evellere, & interim ex inadvertentia pejerat?
13. Perjurium istud erit tantum materiale, non formale, quia non est amplius voluntarium, neque *in se*, ut supponitur, neque in causa, quia consuetudo est retractata.

§. 2. De Ignorantia.

Ignorantia est *carentia scientia, seu notitia in* *subjecto illius capaci.* Hæc triplex est: *Negativa, privativa, & prave dispositionis.*

Negativa dicitur: *Carentia notitia non debite inesse, ut ignorantia jurium matrimonialium in virgine &c.*

Privativa est, *carentia notitia debita inesse, ut ignorantia articulorū fidei in homine christiano.*

Ignorantia prave dispositionis, quæ alio nomine error vocatur, est iudicium intellectus assentientis falsis, tamquam veris, aut contrā; ut iudicium quo quis sibi persuadet, Beatissimam Virginem Mariam in peccato originali fuisse conceptam. Ignorantia ratione objecti dividitur

In ignorantiam juris, & facti. Ignorantia juris est, *quando ignoratur lex, vel præceptum, & hæc pro diversitate legum dividitur in ignorantiam juris naturalis, & positivi, seu divini, seu ecclesiastici, seu civilis.* Ignorantia facti est, *quando ignoratur ipsum factum, seu actio, vel circumstantia illius, ratione cuius cadit sub legem; ut si quis hominem perimat, non hominem, sed feram esse existimans.*

Dividitur ignorantia ratione subjecti, in quo est, in ignorantiam vincibilem, & invincibilem. Invincibilis est, *quam quis vincere non potest adhibitis omnibus, quæ potest, & debet adhibere ad eam superandam: vincibilis à contrario definitur.*

Ignorantia vincibilis dividitur in *affectedatam,*
cras-

crassam, supinam, & simpliciter vincibilem. Ignorantia affectata est, quâ quis expressè legem ignorare vult, ut liberius peccet: hæc directè est voluntaria.

Crassa, & Supina sunt tantùm in causa voluntariæ, ut quando quis negligit debitam adhibere diligentiam, ut ignorantiam vincat. Si ignorantia difficulter superari possit, dicitur *simpliciter vincibilis*; si facilè vinci queat, *crassa*; si facillimè, *supina*.

1. Quomodo dividitur ignorantia in ordine ad opus?

R. In *antecedentem & concomitantem*. Antecedens respectu operis dicitur illa, quæ est causa operis, scilicet per modum removentis prohibens; removet enim ab intellectu scientiam, quæ si adesset, actus non poneretur.

Ignorantia *concomitans* respectu operis est, quæ quidem conjuncta est operi, non est tamen causa illius, quia equidem opus fuisset positum, tametsi ignorantia abfuisset. Talis est in eo, qui ratus feram esse, inimicũ occidit, quem equidem occidisset, licèt inimicũ esse scivisset.

2. Quomodo dividitur ignorantia in ordine ad voluntatem?

R. In *antecedentem, & consequentem*. Antecedens est, quæ nullo modo est voluntaria, nec directè, nec indirectè. Consequens respectu voluntatis dicitur, quæ voluntaria est.

3. Quis est effectus ignorantie antecedentis respectu voluntatis, & operis?

B 2

R. Quod

R. Quòd actio, quæ ex tali ignorantia fit, sit simpliciter involuntaria secundùm id, quod in ea involuntariè ignoratur.

Dictum est, secundùm id, quod in ea ignoratur: quia licèt Judas cognoscendo Thamar incestum non commiserit, quia eam nurum suam invincibiliter ignoravit, fornicationis tamen reus fuit, quia eam scivit non suam.

4. Quis est effectus ignorantia consequentis respectu voluntatis?

R. Non causat involuntarium simpliciter; quia cum talis ignorantia voluntaria sit, etiam effectus ex ea secutus voluntarius saltem est in causa.

Notate pro praxi, quòd si ignorantia, quæcumque illa sit, si antecedit opus, & sit omninò involuntaria, etiam effectus sit involuntarius; & eo modo effectus est voluntarius, quo ignorantia est voluntaria. Si ignorantia gravis, etiam effectus graviter culpabilis est, &c.

5. An ignorantia sit quandoque formale peccatum distinctum ab eo, quod per eam fit?

R. Aff. Quia sicut omittere, quod quis tenetur facere, est peccatum omissionis, ita nescire, quod quis tenetur scire, peccatum est ignorantia. Hinc qui fornicatur, ignorans fornicationem esse peccatum, duplex committit peccatum.

6. Potèstne dari ignorantia invincibilis juris humani, & juris positivi divini excusans à peccato?

R. Aff. Quia eorum notitia dependet ab aliquo, quod

quod non est in nostra potestate, nempe ab auditu, & promulgatione.

7. An ignorantia invincibilis juris naturæ excuset à peccato?

ꝛ. Aff. Si talis ignorantia detur: tollit enim omnem voluntarieratem respectu malitiæ actionis. Ita declaravit Alexander VIII.

Inquirunt Theologi, an talis ignorantia detur. Conveniunt, quòd non detur, quantum ad illa generalia præcepta: *Quod tibi non vis fieri, alteri non feceris &c.*

Schola Augustiniana sustinet, quòd illa ignorantia non detur, etiam quoad remotiora præcepta, quæ non nisi valdè difficulter exprimis principiis deducuntur, quando nimirum hîc, & nunc est agendum.

Ratio est: quia vel justus est, vel peccator; si justus, Deus gratiam non subtrahit, nec sufficiens lumen, quo videat æquitatem &c. sui contractus &c. Si peccator; dat causam ignorantie per admissionem obstaculorum, & amissionem gratiæ necessariæ.

8. An illa ignorantia invincibilis, si admodum difficulter sit vincibilis, peccatum diminuat?

ꝛ. Aff. Manifestum est, quòd non tam graviter delinquat, qui ægrè admodum deprehendere potest actionis suæ malitiam, quàm ille, qui eam cognoscit, aut facilè potest cognoscere.

9. An detur ignorantia invincibilis facti, etiam in jure naturæ?

ꝛ. Aff. Unde qui ducit uxorem alienam, nesciens

esse alienam, tunc demum fit adulter, ubi eam alienam esse cognoscit, nec tamen discedit.

10. An ad formale peccatum requiratur actualis reflexio, vel dubium de malitia actus?

R. Neg. Sed sufficit, quod homo ponat actum, cui malitia est annexa, quam cognoscere potest, & debet. Hinc *contraria sententia est contra communi religionis Christiana principia, qua etiam immanissima peccata excusat cum pernicie animarum.* Ita facultas Theologica Lovan. anno 1657.

C A S U S VI.

Quid agendum Confessario deprehendenti pœnitentem laborare ignorantia articulorum fidei scitis necessariorum, & quidem necessitate medii?

R. Attendendum esse originem: quandoque enim habetudo oritur ex peccato, cui alligatus est, & hinc præsumendum, quod cæcus sit per peccata, ut ait S. Thom. 2.2. q. 15. a. 1. & 3. Confessario allaborandum est, ut tollatur impedimentum, proponendo peccati fœditatem, pericula, damna &c. adhibitis efficacioribus divinarum literarum testimoniis, deinde mysteriis fidei imbuere.

Quandoque oritur ex eo, quod animus totus transitorius & terrenis immerfus non elevetur ad sublimiora fidei arcana, ut contingit sæpè in agricolis, qui animi sui intentionem non ultra agrum & ligonem protendunt, & his proponendum, quod non tantum salvari non possint illi, qui in graviora labuntur crimina, sed neque hi,
qui

qui majorem corporis curam gerunt, quàm animæ, qui Deum, aut cælestia numquam, aut rariùs cogitant &c. proponendo fidei necessitatem ad salutem &c.

Quandoque ignorantia procedit ex naturali complexione, quod prudens confessarius colliget ex eo, quòd etiam in aliis rebus cogitandis, retinendis, atque agendis rudis sit. Si cum timorata reperit conscientia, & horrorem à peccato habentem, seque, ut instruatur, paratum exhibentem, adhuc tamen post instructionem hebes maneat, poterit ipsi absolutionis beneficium impendere, præviè tamen prælegat actus fidei, moneatque, ut iisdem verbis, quibus prævit confessarius, illos efformet.

Ruditas quandoque ex senio provenit; inquirendum, an fidei mysteria juvenis tenuerit, & christianè vixerit; quòd si ita, sine anxietate potest illi (si nihil aliud obstat) Sacramenta administrare, præformando illi actus fidei &c. Si verò nec ante ista satis sciverit, nec satis Christianè vixerit, laborandum est, ut saltem illa discat, priusquam Sacramenta administrentur. Si verò non speretur fore, ut cum senio hebetudo ista minuatur, timeatur verò ne crescat, temporì providendum est, ne factus sensim ignorantior, postea cum minoris dispositionis verisimilitudine Sacramenta suscipere cogatur.

CASUS VII.

Quidam, in juventute carnis spurcitiis deditus, sapius mollitiei committit peccatum; vadit ad con-

essionem uerato, alia commissa confitetur, non accusando se de pollutionis peccato, eò quòd nullam in eo deprehendat malitiam. Postea fœditatem eius ex confessario cognoscit. Quid agendum?

v. Ordinariè talem inducendum ad confessionem generalem, in qua explicare oportebit, quoties à peccati istius commissione Sacramentum Eucharistiæ & Pœnitentiæ suscepit. Ratio est, quia in similibus admitti non potest ignorantia: unde sicut malitiam cognoscere potuit, ita eam in confessione exprimere debuit.

Deinde meritò præsumitur, quòd similia reticeantur non ex ignorantia, sed ex verecundia. Hoc declarabit sequens

M E T H O D U S

Examiniandi Pœnitentem circa fœdæ pollutionis peccatum.

Hanc tradit Joannes Gerson, Cancellarius Parisiensis, vir pietate juxta & sollicito salutis proximi desiderio illustris. Consideratione nonâ summopere cavendum jubet, ne Confessarius simul atque peccatum quoddam gravius inaudit, se admirabundum, tristem, vel austerum exhibeat; per hujusmodi namque mox claudios pœnitentis existimat. Principio itaque affabilem sermonem, vultum sub-blandum, eumque in spiritu lenitatis (monente Apostolo) agendi exigit modum, quo pœnitenti, candidè peccata sua detegendi, fiat omninò fiducia. Huc non parum

rum facit, si pœnitens subinde nonnihil laudetur à candore, quo statum suum notum facere cœpit, & conscientia sinum usque eò aperire.

Hoc vel maximè opportunum est, quando Confessarius prospicit peccata magis pudenda secutura. Hortetur ipsum ut candidè peccata aperiat, nihilque tam occultum, tam pudendum dici posse Confessario, quin istud, & eò graviora, magisque pudenda jam pridem, vel ex aliis vel in libris lectitavit.

„ Procedat (subjicit Gerson, confid. 12.) Confessor in inquisitione peccatorum, & specialiter peccati carnalis (quod à multis cum summa difficultate vix potest extorqueri) primò pedetentim, & à generalioribus incipiat, & quæ nullam, aut paucam videantur includere culpam. „

Confid. 15. „ Sciat Confessor generalitates esse has, & similes: fuisti umquam in societibus famulorum, aut sociorum? & specialiter in lecto? Si sic: audivisti umquam malum, (ut sæpè fit) loquendo de impudicitia, & mulieribus? si sic: loquebaris tu similiter, & si mala desiderabas? & si sic: utrùm voluerit umquam quòd tangeres eum inhonestè, vel ipse te? si sic: fiat processus ulterior sub velamine tali, quòd intelligat, an commissa fuerit ibidem mollities, siye pollutio: & hoc peccatum, (inquit) benè committitur ante pubertatis annos.

Confid. 16. hoc adjicit monitum: „ Nec aspicat fixè vultum pœnitentis Confessarius in ista

„pudenda inquirens, sed divertat Confessor
 „vultum suum, quasi non curans, dicendo, ego
 „benè video, tu fecisti sic, & sic: „ consequen-
 ter dic ergò totum.

Post hæc consideratione 17. examinis hujus
 necessitatem adstruit. „ Utinam, inquit, mala
 „ à pueris & aliis tam diligenter confiterentur,
 „ quàm sciuntur & aguntur ab eis. „ Si mani-
 festato peccati vulnere asserat pœnitens se igno-
 rârâsse actum pollutionis esse peccatum, eum in
 hunc modum convincat, inquirendo, an hujus-
 modi fœditates committere auderet in conspectu
 proborum hominum, an, quæ fecerit, auderet
 revelare: interroget, quare sollicitè latebras quæ-
 rat, ne deprehendatur &c. deprehendet quòd
 indita sit ad minus turpitudinis suspicio. Postea
 „ debet cum summa detestatione peccatum tale
 „ damnare, quasi non caderet etiam in hominem
 „ tale aliquid agere. „ Denique consideratione
 19. ita loquitur: „ Congruit, prout expertus
 „ sum, quòd parvuli adolescentes masculi priùs
 „ interrogentur modo dicto de cohabitatione
 „ sociorum, & famulorum, tamquam de his, quæ
 „ primâ fronte minùs horrent, quia minùs inso-
 „ lita sunt: postmodùm quærat de cohabita-
 „ tione mulierum, & primò, si umquam in ætate
 „ quinque, sex, septem annorum, vel eò circa
 „ jacuerint cum ancillis, sicut mos est puerorum,
 „ & hîc conformiter inquiretur non solùm de
 „ ancillis, sed etiam de genere proximiori, ad
 „ qualia non descendatur, nisi quasi subitò, &
 „ à la-

„à latere, dicendo sine mutatione vultûs: ô bo-
 „ne! video quòd similiter fecisti cum talibus,
 „& talibus &c. „

Fœminis similiter faciendæ sunt interroga-
 tiones, priùs de cohabitatione mutua secum, hoc
 est, an habitent cum aliis puellis, num habitent
 cum personis alterius sexûs &c. conformiter ad
 suprâ dicta. Concludit laudatus Author: „ Ego
 „ coram Deo testor, me plures talibus remediis
 „ induxisse ad confessionem, qui fatebantur,
 „ numquam etiam in articulo mortis fuisse talia
 „ dicturos cuicumque: laudabant tamen Deum
 „ totis visceribus, gratias agentes, quòd ita se
 „ aperuerunt.

CAPUT IV.

De circumstantijs Actuum humanorum.

Actuum humanorum circumstantias apprimè
 noscat confessarius, quæ videlicet mutant
 speciem, quæ intra eandem speciem notabiliter
 aggravent, vel diminuunt. Hinc si pœnitens,
 cuius status non habetur cognitio, sua generali-
 ter exponat peccata, inquirat primò, an sit ux-
 oratus, an voto castitatis Deo adstrictus, &c. quan-
 tum furatus fuerit, ut juxta qualitatem morbi,
 congrua præscribat remedia, & juxta magnitu-
 dinem delicti, salutarès pœnitentias.

I. Quot sunt circumstantiæ actûs humani?

R. Principales sunt septem hoc versu compre-
 hensæ:

Quis, Quid, Ubi, quibus auxiliis, cur, quomodo, quâda,

Cir-

Circumstantia *quis* designat qualitatem personæ agentis, V. G. quòd scortator sit voto castitatis, aut matrimonio obstrictus.

Quid, designat secundariam objecti conditionem, V. G. quòd res, quæ auferitur, sit sacra, aut magnæ quantitatis.

Ubi, denotat qualitatem loci, V. G. quòd homicidium fiat in templo.

Quibus auxiliis, significat qualitatem mediolorum, quæ ad agendum applicantur, V. G. quòd solutio maleficii procuretur ope dæmonis.

Cur, exprimit finem extrinsecum, quem sc. agens sibi proponit, V. G. quòd quis furetur ad fornicandum.

Quomodo, indicat accidentalem operis modum, V. G. *intensionem, voluntarieratem, libertatem, coactionem*, V. G. quòd stuprum fiat violentè.

Quando, significat tempus, vel temporis durationem, V. G. quòd quis persistat anno integro in affectu occidendi, affectu odii &c.

Aliæ sunt circumstantiæ mutantæ speciem, aliæ intrà eandem speciem notabiliter aggravantes.

1. Quæ circumstantiæ dicuntur mutare speciem?
2. Quæ actum transferunt ad aliam speciem peccati, ad quam non pertineret, si tales circumstantiæ abessent: ut si copula habeatur cum uxore aliena; tum enim circumstantia *persona*, cum qua habetur copula, facit actum per-

pertinere ad adulterium, cum tamen alias non pertineret nisi ad simplicem fornicationem &c.

3. Quæ circumstantiæ aggravant, vel diminuunt actum intra eandem speciem?

℞. Quæ augent, vel diminuunt bonitatem, vel malitiam actûs, non transferendo eum ad aliam speciem: ut si quis furetur 100. imperiales; tunc peccatum est quidem gravius, quàm si unicus imperialis auferretur, sed semper remanet in specie furti.

4. Unde colligendum, quòd actus humanus transferatur, vel non transferatur ad aliam speciem propter circumstantiam sibi adjunctam?

℞. Tunc transfertur, quando circumstantia secum adfert honestatem, aut turpitudinem alterius rationis, facitque actum esse conformem, aut difformem speciali regulæ rectæ rationis, ac diversæ ab illa, cui actio secundum se foret aliàs conformis, aut difformis, aliàs non transfertur.

5. Quando nam circumstantiæ intra eandem speciem dicuntur notabiliter aggravare?

℞. Relinquendum id est prudentum iudicio. Communiter tamen assignatur hæc regula: *Circumstantia tunc notabiliter aggravat, quando per se ad peccati mortalis constitutionem sufficeret.* Sic supposito, quòd ad furtum mortale sufficeret ablatio medii imperialis, & aliquis integrum auferat, censebitur furtum virtualiter duplicare, & consequenter circumstantiam addere notabiliter aggravantem.

6. An

6. An circumstantiæ peccatorum sint exprimendæ in confessione?

R. 1. Circumstantiæ mutantes speciem debent necessariò exprimi in confessione. Trid. Sess. 14. c. 5.

R. 2. Etiam circumstantiæ notabiliter aggravantes, aut diminuentes malitiam intrà eandem speciem debent exprimi propter eandem rationem de circumstantiis speciem mutantibus in trid. adductam; quia aliàs Confessarius non potest perfectè judicare de causa pœnitentis, nec congruentem imponere pœnitentiam.

Exactam tamen aggravantium expositionem non semper exigo quoad actus carnales, quorum sordes anatomicè scrutari, easque memoriâ recoquere, suo sæpè novæ coinquinationis non caret periculo. Quare Confessarius, quod spectat ad carnis peccata, summam adhibeat cautelam in eorum interrogatione, ut cum peccati speciem, & graviores circumstantias audierit, à ceteris absteineat. S. Car. Borr. in Instructione Confess.

C A S U S V I I I.

Pœnitens circumstantias speciem mutantes, vel determinatum peccatorum numerum numquam expressit, ignorans similia exprimi debere. Queritur, an ad confessionum prateritarum iterationem sit adigendus?

R. Si ignorantia deprehendatur inculpabilis, ex hoc saltem capite repeti non debent; secus verò dicendum, si culpabiliter id ignoratum sit, & tunc,

& tunc, si nihil obstat, tutius est pœnitentem suaviter inducere ad repetendas confessiones præteritas. Existimo autem in praxi confessarium rarò moraliter certum esse, quòd talis ignorantia planè insuperabilis, & inculpabilis fuerit.

CAPUT V.

De Conscientia, ejusque divisionibus.

CONSCIENTIA sumpta, non pro memoria, seu recordatione ejus, quod à nobis benè, vel malè gestum est, sed pro judicio, quod circa aliquid agendum versatur, describitur: *Persuasio, seu existimatio, quo aliquid in particulari licitum, vel illicitum judicatur.*

1. Dividitur in *rectam, & erroneam*. Recta est, quæ, quod licet, licitum, quod non licet, illicitum arbitratur. Erronea à contrario est explicanda.

2. Dividitur in *dubiam, probabilem, & scrupulosam*.

Claritatis gratiâ placet materiam hanc Casibus perstringere.

CASUS IX.

PAULUS rem suam invincibiliter putat esse alienam, potèstne eam tutò retinere?

ix. Non potest, sed tenetur eam alteri tradere, retinendo enim, quantum in se est, consentiret in peccatum, paratusque esset illud admittere, quemadmodum, qui ex simili errore cibum innoxium veneno infectum putaret, tenetur à tali abstinere.

Si

Si error sit vincibilis, non licet contra conscientiam ei innixam agere, nec conformiter ad eam, ubi rem vetitam præceptam exhibet, aut contrà, sed eam deponere necesse est.

C A S U S X.

Petrus mercator init contractum, dubitat de ejus justitia, nec certum est, nec incertum, an peccet, suspendit omne judicium, & contractum firmat. Quæritur, an in re notabili peccati mortalis reus?

R. Aff. Quia exponit se periculo peccandi, cum nullam de actionis suæ honestate habeat persuasionem.

Nec refert, quòd fortè contractus non sit contra justitiam, quia hoc à solo pendet eventu, quòd actio de se mortifera non sit. *Quid igitur agendum habenti conscientiam negativè dubiam?*

R. Abstinentum esse ab actu, ob evidens peccandi periculum, & si incumbat agendi necessitas, debet dubium suum eò usquè deponere, ut persuasionem habeat de actionis suæ honestate. Consulat viros doctos, postulet à Deo superni luminis gratiam, attendat, & expendat rationum momenta &c.

1. An nunquam liceat sequi conscientiam vincibiliter erroneam?

R. Aff. Dum scilicet conscientia versatur circa materiam non prohibitam. Sic V. G. si quis putet, incumbere obligationem elemosynæ dandæ, & interim obligatio non est, potest illam conscientiam sequi.

2. Quotupliciter potest conscientia esse dubia?

R. Du-

2. Dupliciter: sc. positivè & negativè.

Conscientia positivè dubia est illa, *quæ iudicat aliquid licitum, vel illicitum esse cum formidine de opposito.*

Negativè dubia, quæ non est propriè dicta conscientia, est, *suspensio omnis assensus circa licentiam agendi, vel non agendi; ut dum quis in medio utriusque partis fluctuans, assensum suum ad partem alterutram determinare non valet.*

3. Quæ est conscientia probabilis?

2. Quæ innititur opinioni, seu sententiæ probabilis: sententia autem probabilis est, *sententia verisimilis, quæ nempe habet apparentiam veri, non tamen certitudinem.*

Alia est ab intrinseco probabilis, alia ab extrinseco. Probabilis ab intrinseco est illa, *quæ habetur vero-similis ob rationum momenta, quibus innititur.* Sententia probabilis ab extrinseco est, *quæ habetur vero-similis ob auctoritatem asserentium V. G. D. Thomæ &c.*

4. Estne licitum in moribus componendis sequi sententiam *minus tutam*, præcisè propter probabilitatem?

2. Neg. Quia numquam licitè agimus, nisi moraliter certi simus de actionis nostræ honestate. dum autem sequimur sententiam probabilem, præcisè ob illius probabilitatem, non habemus moralem certitudinem de actionis nostræ honestate, quandoquidè sola probabilitas non pariat nisi verisimilitudinem, periculi plenam.

34 TRACTATUS DE ACTIBUS HUMANIS.

Resolutio etiam locum habet in administratione Sacramentorum, ut patet ex hoc primo inter damnatos ab Innoc. XI. articulo: *Non est illicitum in Sacramentis conferendis sequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiore.*

3. An numquam liceat sequi sententiam probabilem?

R. Numquam licet eam sequi *quà talem*, sed si cum probabilitate sententiæ occurrant aliæ graves rationes, ob quas formari posset dictamen conscientiæ moraliter certum de actionis honestate, licitum erit sequi sententiam practicè probabilem. Gravis autem ratio est agendi necessitas, quæ facit, ut liceat ponere actionem, quæ probabiliter rectæ rationi dissonat.

Talis autem necessitas est, quando ommissio actionis æquè probabiliter rationi disformis est, & nata est inducere plura incommoda. Declarari potest in marito dubitante de valore matrimonii, qui stante dubio ob rationes allegatas tenetur debitum reddere.

In administratione Sacramentorum conclusio etiam locum habet, quando Sacerdos in casu necessitatis, non habens materiam certam, potest, & debet sub conditione adhibere incertam. Sacramenta enim sunt propter homines, & per remedia fortè profutura tenetur consulere saluti proximi, ubi certa non habet.

6. Quid

6. Quid est conscientia scrupulosa?

R. Est vanus timor, seu anxietas sine fundamento.

Regulæ procedendi cum scrupulosis.

PRæsciendum, scrupulos oriri ex quinque capitibus. 1. Ex nimio amore sui. 2. Ex nimia superbia, quâ quis proprio iudicio nimis solet inhærere, nec aliorum dictis acquiescere vult. 3. Ex diffidentia, quâ scrupulosi timent, ne ab aliis decipiantur. 4. Ex naturali complexionem V. G. melancolia &c. 5. Ex iustitia Divina, quæ hominem in pœnam peccati liberiùs commissi, scrupulis involvi sinit, ne in peccandi libertatem coincidat.

Confessarius cum scrupulosis vel omnes, vel aliquas ex his regulis servabit.

1. Ubi deprehendet aliquem verè scrupulosum, numquam, aut saltem non nisi rarissimè permittat, ut pœnitens se suis conformet scrupulis, quamdiu scrupulosus non est quasi paratus jurare rem sibi esse certam: Hinc stultè anxium de vita præterita, non permittat loqui de peccatis præteritis, ea repetendo &c.

Dixi *verè scrupulosum*. Non enim ubi quis de repetendis confessionibus &c. angitur, statim scrupulosus est; nam iusti sunt sæpè illi timores à Deo incussi: Hoc sæpè experiuntur provectionis ætatis homines, qui in flore juventutis laxè vixerunt, habenas dantes cupiditatibus &c.

2. In dubiis Confessor præsumat scrupulosum non peccâsse, quia anxietas, quâ torquetur con-

tinuè, ipsum dubitare non sineret, sed certum redderet, si peccâisset.

3. Si sciat Confessarius, solos scrupulos pœnitentem à Communionem &c. retrahere, adigat eum imperio suo, ut communicet, &c. etiam sine absolutione. Quare

4. Omni studio conetur, ut pœnitens obedientiam sibi promittat saltem ad tempus, ut adactus hoc voto non audeat infringere timore peccati certò committendi mandatum Confessarii, quod mandatum suum justum, ut efficacius demonstret confessor, juvabit interdum consilii ergò pœnitentem mittere ad alium probum & prudentem.

Ad scrupulos radicitùs tollendos, pœnitens iudicio se conformet prudentis Confessarii, quem scire debet Dei locum supplere. 2. Coram Deo se humiliet, & mentis flagitet illuminationem. 3. Quia scrupulus provenit sæpè ex proprio amore, exerceat se in actu divini amoris, ejus solam gloriam intendens, stolidam sui ipsius curam negligat, fiduciam habeat in eo, cui non deest cura de omnibus.

C A S U S X I.

Quidam Presbyter, dum perveniebat ad consecrationem Calicis, herebat, & dubitabat, utrum convenienter pronuntiâisset verba consecrationis, utrum habuisset intentionem &c. ita turbatur, ut præ angustia miros gestus oris & corporis præferret. Quæsitum fuit, quid Confessarius dicti Presbyteri deberet in tali casu facere, maximè quia
 ille

ille presbyter allegabat futurum periculum
omittendi aliquod verbum consecrationis, nisi
anteà hæreret, & quasi deliberaret?

R. Confessarium dicto Præsbytero debuisse
præcipere, ut nullo modo hæreret, sed unico
tractu conjungeret verba consecrationis verbis
præcedentibus: hæsitatio enim illa, & delibera-
tio adferebant notabile, & quidem spirituale in-
commodum, in celebrando indecentiam, infam-
iæ periculum. Ex alia parte certum erat, dictum
præsbyterum habuisse sufficientem intentionem
consecrandi. Unde quemadmodum stultum fo-
ret quærere, utrùm quis haberet intentionem
montem conscendendi, quem graviter onustus
non sine ingenti labore & sudore conscenderet,
ita similiter.

CASUS XII.

*Quadam Devota vexatur variis scrupulis, &
cogitationibus, V. G. inter legendas preces veniebat
in mentem, quòd Deus non esset justus, celum non
exstaret &c. nullum autem consensum dabat, sed
credebat illas cogitationes immitti à demone; unde
verbotenus respondebat: Deum esse justum &c. non
consentio, idque ideo, quia timebat, ne aliàs vide-
retur consentire. Quæsitum fuit, utrùm prædicta
devota prudenter se gesserit verbotenùs respon-
dendo?*

R. Eam pessimè egisse respondendo, quia talis
responsio stultas fovebat cogitationes, quæ non
erant dignæ responso, sed contemptu. Ipsa enim
attentio ad scrupulum vitandũ, scrupulum parit.